

Gergely Ágnes

BALLADA

A szárnyatlanság kínjait
az ember érzi csak.
A madár nem bújtatja el
múltját a kút alatt,
az erdő ég, fölébe száll,
a füstöt éli át,
nem az erdőhalált és nem
a pernye bánatát.

A délibáb kockázatát
az ember látja csak.
A menhireket átfogják
a kultikus szavak,
rezegteti a szél, a nap,
ki prófétálni jött,
de mozdulatlan a világ
a hosszú kő mögött.

A rémület szünetjelét
az ember hallja csak.
A hold a tengervízre lép,
a víz a partra csap,
a kocsmahős viccet mesél,
mindig ez itt a jel,
s az ismeretlen katonát
varjak kísérik el.

Darvasi László

HA WANGER FERDÉBBEN TARTOTTA VOLNA

Nem emlékezett rá, hogyan történt. Szúrós szag terjengett, valami égett, hús sült, és olyan volt, mintha filmet látna. Mindenütt roncsok, a teste kicsavarva, tehetetlenül hevert, talán égett az oldala. Rovar zümmögött az arcánál, zúgott az ég halkán, távolról, egészen kék volt. Valami történt. Nem tudta, mi történt. Melege volt, a rovar zümmö-

gött, és a teste nem engedelmeskedett, nyaktól lefelé nem tudott mozdulni. Talán kiáltott, talán káromkodott, vagy csak felnyögött.

Mi van?, kérdezte valaki.

Hogyhogy mi van?!, kérdezte önkéntelenül, és arra gondolt, ezek szerint tud beszélni, hiszen hallotta magát, és a másik is hallotta őt.

Mi történt?, kérdezte a hang, nagyon közel lehetett a gazdája, mintha a fülébe beszélt volna.

Nem tudom, mondta ő.

Hallgattak, látott egy kondenzcsíkot az égen, meg-megcsillant a repülő távoli bálnateste. Meleg volt, és neki sült a húsa. Megpróbált mozdulni, de nem sikerült. Szomjas volt.

Itt van még?, kérdezte.

Igen, mondta a másik, majd hozzátette, miért beszél olyan furcsán?

Elharaptam a nyelvem, mondta ő, ez is milyen furcsa volt, még nem is gondolt erre, pedig nyilván tudta, az eszmélése első pillanatában tisztába jöhetett a dologgal, hiszen mérlegelés nélkül közölte. Szétharapta a nyelvét, és nem fájt. Madár rebbent a közeli, aláhajló ágra. Hársfaág volt, meghintáztatta az apró madarat. Jól van, meg tudja különböztetni a fákat, ez hársfa, az meg platán, a tekintete sarkában kőrislevelek remegnek, mint kitépett, homályos noteszlapok. De azért kőrislevelek voltak, semmi kétség. A madár mulatságosan billegette a fejét. Ilyen az, ami mulatságos?! Cinke lehetett. Holott azt se tudta, milyenek a cinkék, de a szó az eszébe jutott, látta a madarat, és a neve nyomban megmutatta magát a tudata fénykörében.

Nem tudok megmozdulni, mondta.

Én sem, mondta a másik.

Kicsit hallgattak, próbált fordítani a fején.

Látom a lábát, mondta.

Akkor még megvan, bugyborékkolt a másik, mintha nevetett volna, furcsa volt, hogy ilyen helyzetben is viccelődik. Jó kedélyű fickó lehet. Nem ijedős típus. Ő is rájött arra, milyen mulatságosak a dolgok. Nyilván látja a madarat.

Látja a madarat?, kérdezte.

Nem látom, mondta a másik, nem látok semmiféle madarat, mi van a lábammal?, kérdezte aztán.

Csizmában van, mondta ő, csak úgy mondta, különösebb cél nélkül. Talán csak azért mondta, hogy a másik értésére adja, hogy valóban látja. Vagy legalábbis hogy lát belőle valamennyit.

Micsoda?!

Mondom, látom a lábát. Csizmában van.

A másik hallgatott, a madár most libbent tova. Még remegett az ág.

Az nem lehet!, mondta a másik, és túl halkán mondta.

Pedig így van, erősködött ő, rossz érzése támadt, nem akart vitatkozni.

Milyen csizmáról beszél?, kérdezte a másik, egészen bosszús volt a hangja.

Hosszú, barna csizma, nem ide való típus.

Fűzős?

Nem, nem fűzős.

Soha nem hordok csizmát, mondta végül a másik, és ő nyomban arra gondolt, egyáltalán nem biztos, hogy így van. Valami nyomós oknál fogva tiltakozik ez az ember. Hord csizmát, mint ahogy most is csizmát visel, véletlenül soha nem húzunk magunkra csizmát. Titokban hordja? Szégyelli? Cipőt, papucsot különösebb megfontolás nél-

kül viselünk, ám a csizma használata összefügg az étellel, a foglalkozással, sőt még a gondolatokkal is. Csizmában másként gondolkodunk, mint mezítláb. Eszébe jutott a séta. A futás! Miért mondja a másik, hogy sohasem hord csizmát, amikor most is csizmát visel?!

Hallgattak, zúgtak fölöttük a lombok, a hársak, a fenyők és a platánok, és mintha harangszót sodort volna feléjük a szél. Ez pedig valami duda hangja volt! Nem az út mellett hevernek?! Valami út mellett lehetnek! Biztosan nincs messze tőlük a forgalom, amelynek részei voltak, míg ebbe a korántsem irigylésre méltó helyzetbe nem kerültek. A társa köhögött, ő megvárta, míg kikrágogja magát, és köp, aztán kérdezte.

És magát hogy hívják?

A másik hallgatott.

Azt hiszem, Wangernek hívnak, mondta végül. De nem vagyok biztos benne. Furcsán érzem magam. Magát hogy hívják?

Megmondta. Mondott egy nevet. Ez még különösebb volt, mint az ágon hintázó, tollászkodó madárra azt mondani, hogy cinke. A madár fűrj vagy pacsirta éppúgy lehetett, nem ismerte a madarakat, legalábbis most, ebben a helyzetben, azt gondolta, nem ismeri őket, a madarakkal nem volt dolga, ám ahogy a saját nevét kimondta, zavarba jött. Idegen volt a neve, egy másik ember neve volt. Amikor kimondta a nevét, egy idegen embert mutatott be. Zavarba jött, de aztán magabiztosabb lett.

Ez baleset volt, mondta.

Igen, baleset lehetett, helyeselt a másik.

De élünk, mondta ő.

Közlekedési baleset?, kérdezte a másik.

Nagy valószínűséggel igen, közlekedési baleset, válaszolta.

Zörgést, motozás hallott. Tört a fű, a száraz fű ropogott, a szél fellebbentette az égett hús szagát. A madár régen elrepült, a rovar visszatért, zümmögött a halántékánál. Szűnyogokat is hallott. Tudta ráncolni a homlokát, tudta forgatni a szemét. Vért köpött fel, lecsorgott az állára. Valahogy oldalra fordította a fejét. Nem csak a csizmát, most a lábat is látta, a másiknak, aki mellette feküdt, ütemesen mozgott a lába, és törte a száraz, sárga füvet. Mint aki rángatózik.

Együtt utaztunk?, kérdezte a másik.

Nem tudom, mondta ő, nem emlékszem, hogy valakivel is utaztam volna. Maga emlékszik?

Ha nem együtt utaztunk, maga meg én, akkor csak találkoztunk, mondta a másik.

Összeütköztünk, mondta ő.

Valami ilyesmi történhetett.

Ha út mellett vagyunk, akkor hamarosan jön valaki, és segít, mondta ő.

Várjon csak, gondolkodom, szólt erre a másik.

És a másik gondolkodott. Aki gondolkodik, valamit akar. Talán eszébe jut valami olyasmi, ami neki nem, talán sikerül megmenekülniük, talán tud segítséget hívni. Biztosan a segítség módozatain gondolkodik, mert min is gondolkodhatna máson. Sajnos ő nem tud segítséget hívni, képtelen rá, neki csak a feje mozog, nyaktól lefelé egyetlen tagja sem él.

Várjon, várjon csak, hallotta a másikat, miért mondta, hogy csizma van rajtam?!

Mert az van a lábán, látom.

Nem hiszem el, mondta a másik.

Miért lenne rajtam csizma?!

Én azt nem tudom, mondta ő, bár általában azt lehet tudni, miért van az embereken csizma.

Maga gúnyolódik?!

Eszemben sincs, nem tudok megmozdulni.

Lassan felhősödött. Akkor talán délután lehet, azt jól tudta, vagy legalábbis az eszébe jutott, hogy az ég ragyogva kezdi a napot, és délutánra felhősödik be. Meleg volt, fojtogató. Nem tudta mozdítani magát, a sült hús szaga nem múlt. Nagyon szomjas volt.

Nem együtt utaztunk, mondta a másik.

Ha látnánk a roncokat, meg tudnánk mondani, hogyan történhetett, válaszolta ő. Például felismerné a saját járművét, mert nyilván autóval ment.

Én biztos nem utaztam magával, mondta a másik.

Miért?, kérdezte ő.

Mert... mert maga olyan furcsa.

Ezt nem értem, mondta ő, nem vagyok furcsa, majd még hozzátette, csak nem tudok megmozdulni.

Nekem mozog a kezem, a másik szinte büszkén kiáltott, meg tudom mozdítani!

Az jó, mondta ő, akkor keressen telefont. Ez is milyen furcsa volt, hogy eszébe jutott a telefon. Ha van telefon, valakit lehet értesíteni, hogy baj történt. Nem kell várniuk többé. Lehetséges segítséget kérni! Ha a társának van telefonja, talán megmenekülnek.

A lábamat nem tudom megmozdítani, magától rángatózik, mondta a társa.

Telefont talált?

Nem találtam, nincs telefonom. Vagy ha volt, kiesett a zsebemből.

Hiszen tényleg, gondolta, a telefon ki tud esni. Lehet, hogy neki is van telefonja, ráadásul ki sem esett a zsebéből, mégsem tudja használni.

Szerintem maga volt a hibás, mondta a másik.

Ezen egy kicsit elgondolkodott.

Ezt most nem tudjuk megítélni, válaszolta.

Én viszont meg tudom ítélni, mondta a másik, maga miatt kerültem ilyen helyzetbe, maga miatt bénult le a lábam. És nincsen csizma rajtam, vege tudomásul.

Szomjas vagyok, mondta hirtelen.

Nem érdekel, kiáltotta a másik, nincs rajtam csizma!

Nem tudta, mit mondjon. Látta a csizmákat, a jobb lábas darab orrára vér száradt. Jókora vérfolt, ráragadva a fűszálak, és letört fémdarabok csillognak körülötte. Néha meg-megremegtek a lábak. Nem tudta megállapítani, miféle nadrág lehetett rajta, a nadrág pizkos volt, cafatokban lógott. Látszott a lábszára, szőrös volt, és foltos, véres. Az a fehér pedig a kézfeje, remeg a kézfeje is.

Valami történt, valami nagyot puffant.

Mi volt ez?, kérdezte.

Meg fogom ölni, mondta a másik, és ő meglátta, hogy közvetlenül mellette, nyilván a társa keze által bot emelkedik, aztán egyenesen a testére zuhan. Puffant a testén egy bot, így puffant az előbb is. A másik ütötte őt. A másik valóban meg akarta ölni, erre az elhatározásra jutott, azt kívánta és akarta, hogy ő ne éljen tovább, bosszút akart állni ezért a kétségtelenül valaki hibája miatt megtörtént balesetért, és ennek érdekében most látható erőfeszítéseket tett. Ő azonban nem érzett semmit. Nyaktól lefelé nem érezte a testét, a lábujját sem tudta mozdítani. Valami fém megégette, azt sem érezte. A szag az orrába költözött, de a szag nem fájt. Ha az arcát találja a husáng, biztosan érzi a fájdalmat. De csak a mellét, az agyékát érték az ütések.

Üssön feljebb, mondta, és elcsodálkozott magán.

A másik most a nyakát találta el, de az se fájt.

Majdnem jó volt, mondta.

Maga hazudik, mondta a másik, most már nyugodt volt a hangja.

Nem hazudtam, válaszolta ő, a botot nézte, azt hiszem, most jó lesz.

De hazudott, zihálta a másik, és ráengedte a botot. Elszánt volt. Tényleg ölni akart, nem viccelt, nem beszélt mellé, és most csaknem eltalálta a fejét, a husáng az arca mellett csapódott le, aztán visszahúzódott. A másik zihált, köhécselt.

Tartsa ferdebben, és egy kicsit jobbra, tanácsolta ő, amikor látta, hogy újra emelkedik a husáng. A másik most sem találta el az arcát. Ha eltalálná, nem csak az átkozott viszketést érezné, hanem fájna is neki. Emelkedett a husáng, a mellére esett, puffant, és ő hallotta a zihálást. Egyre jobban zihált, hörgött a másik, egyre sűrűbben rugdalózott, és továbbra is meg akarta ölni őt. Ez is furcsa helyzet volt, mert ha nem akarta volna megölni, akkor nem akarja eltalálni az arcát sem, és ő talán soha nem érez már fájdalmat.

Aztán éles, furcsa hangot hallott, mint amikor a léggömbből kisistereg a levegő. Mintha megbillent volna az ég, s a felhők feléjük torlódnának. És nem emelkedett többé a husáng. Látta, hogy meghalt a másik. A lába tartásából ítélte így, a másik lába nem mozdult, furcsa módon kicsavarodott, látta a csizma recés, fekete talpát, és alkonyodott is. Az árnyékok összenőttek, gyorsan sötét lett, fények villódtak a közelben, dudaszót hallott, vadmadár vijjogott a lombok között, meg-meglódult a szél, a fülébe zümmögtek, csípték a szúnyogok. Mintha homokkal lett volna tele a szája. Fuldoklott a szomjúságtól. A csizmák jutottak az eszébe, már nem látta őket a sötétben. Kicsit gondolkodott rajtuk, aztán leszállt az éj, és meghalt ő is.

Hal Porter

FRANCIS SILVER

Tárnok Attila fordítása

Ahogy a korosodó ember lenyugszik, egyre kevésbé követ el amatőr hibákat: a középkorú férfi élete zenitjén már mentes az ártatlan lélek különöségeitől, az érzékei helyrebillennek, és nem engedi meg magának a dehonesztáló tettek örömét. Számára a valóság nem hordoz elvarratlan szálakat. Az ember legfeljebb felvértezheti magát emlékeivel, jóllehet egy apró, illúzióromboló körülmény mégiscsak zavarólag hathat: amire mi magunk emlékszünk, nem azonos azzal, amire mások emlékeznek. Ebben a nőik mint krónikások félelmetesek. Hiába számítász rá, hogy emlékezetük olyan pontos lesz, mint ahogyan a só mérik a levesbe. A dolgok gyakorlati részén túl persze nem lehetnek illúzióink: ha egy nő demokráciáról, világbékéről, leszerelésről beszél, azonnal látnunk kell, még hozzá kristálytisztán, hogy ez számára mind csupa képtelenség. Végére is nem várható, hogy egy marék só vagy egy csipetnyi se izesítse a levest, és ugyanígy vagyunk az emlékekkel is, de amit az ember elvár, és amit végül kap – hogy is mondjam... Vegyük például anyámat.